

N. HODZA

Asadi iti züləguldu SSRU təgəldun

N. HODZA

Prof. Dr. P. Šmita
dāvinājums.

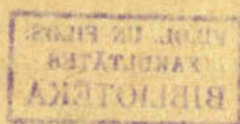
Asadi iti zuləguldū SSRU təgəldun

Lucadiduk dukuwcaduk
əwədit dukucan:

A. SALATKIN.

Icətcən:

G. WASILEWIC.

Inv. 26597

ЕКUR ДУКУУСАЛ:

1. Asi vidən Rossijadu, rewolucija acin bigəsin	3
2. Lenin taduk partija hawanatin asal zaritin	6
3. Asi sowettidu gorottu	10
4. Asi sowettidu guləsəgdu	16
5. Hawamni-asi binin kapitalistjildu dunnəldu	18
6. Əsikəkən eja ozarətin hawamni-asi, dunnəwə hawalzari-asi	20
Omaktal turəsəl	24

Ответственный редактор **А. Линникс**
Технический редактор **Э. Блейх**

ФЗУ им. КИМ'А Тип. „Коминтерн“
Ленинград, Красная ул., 1

1. Asi bidən Rossijadu, rewolucija acin biḡəsin.

Təgəmər biḡəsin hawamnil, dunnəwə hawalzaril urgəpcut biḡəḡkitin. Asal nuḡarduktin urgətmər biḡəḡkitin. Asiwa əḡkitin ilət taḡicara. Turəciwun bicən: tumiti əsin dəḡi bisi—asi əsin ilə bisi.

Fabrikadu, zawottu asidu əḡkitin ajatkuja hawajə burə. Asal inzeneril, asal ajat olasal, asal tehnikil acir biḡkitin. Asi bəjəḡəcin 10—12 casila tirganidu hawaliḡkin, hawaliwi bəjə hawadukin dulindukin aditmarja gazana. Həḡdigu, ajat olan asalwə ontanə surəḡzəḡkitin. Asi olannun əsikin ajat bimurə, nuḡanman biliwkəniḡkin, gunzənə: „Əsikis minnun billə, bi sinə hawadukis juwzəḡəw! Buzəḡəs zəmunduk. Hutəlli buzəḡətin“. Asi ekun-da əzəḡədukin əlbəttə, əmukin ədigəcinduwi, nuḡəduwi biḡəḡkin. Asi albaḡkin nuḡannun ḡorcazami. Nuḡədulin təgəmər ilitcacan, taduk kələməlin, popil ilitcacatin. Upkat nuḡartin bəjasal kələməltin biḡkitin. Asi bəjəlnun kusildilləkin bolgicazaril huskitin, təgəmər ətəjəmnilin asiwa sot jəḡḡḡkitin, fabrikadu, zawottu ḡan əḡəsit-

wər hawaliliwkanijkitin. Popil ulēkkitecənəl, asalwə bajasalwa dolcaciliwkanijkitin, bajasaldu hawaliwkanijkitin. Nuɟartin əksəri zudun gunzəŋkitin: „ŋi-dē əsin asi bidəwən urgəwkən-zərə, bidən mənəkən urgə owzaran. Əksəri mənəkən ərgəcinə urgəwə bidəwə ocan. Nuɟan guncən, zadaŋil bajasaldu hawalzadatin“.

Fabrikal nuɟəl—kapitalistil asija zawucaŋkitin, hawalzanman. Alballakin hawalzami, nuɟanman nodəŋkitin. Ənunzərəkin-məl, ezarakinmal, ənəl ajitta tugi-dē həbusələ asalə, tadék sagdacalə hawamnila tuliski juwuŋkitin. Nuɟariklatin ilmaktala hawamnila, awgaramamala gaŋkitin. Juwcəldu atirkardu əŋkitin eja-daburə. Nuɟartin guləsəgilduli girkunzasiniŋkitin, əjətcənəl zəwdəwər. Kətəditin asal əŋkitin sagdandalawər inə. Nuɟartin, ilmaktal binəl, urgəp-cuduk hawaduk, əruməduk induk buwəniŋkitin, kətəditin zəmunduk buŋkitin.

Dunnəwə hawalzari-asi əŋkin ajatmarit bizərə. Dilaca dəgdəzərəkin, asi nəktəkittuləwi juŋkin. Hutəlwi ŋinun-dē albami əmənzəmi, mənunmi gaŋkin.

Upkat təgəməŋ, popil gugəriltin asiwa mus-sənə acinzi oŋkitin.

Ucələptilduli gugərilduli asi upkatwa doldicazaŋat biŋkin. Ədilədələwi nuɟan upkattuwi əninmi, aminmi doldicazaŋkin. Ədiləksə asi ədiwi, ədiwi aminman, əninmən, tadék aknilwan doldicazaŋat biŋkin. Əsilə kətəditin təgə-

mār gugārīlwān omḡocol. Ər nuḡarduktin hal-
tin:

„Asi ədiwi doldicaḡat“...

„Ədāltin asalwər əzəlitin hawaliliwkanə, huḡ-
tuldu ilədu asal əḡkitin hawalla“... Ənə ədi-
dukwi hanḡuktara, asi əḡkin ḡildu hawalla.
Okin-da bəjə asiwi ətəwkəniḡkin hawalzami.

„Asi ədinunmi umukəndu biḡət biḡkin“.
Asi mənəkən əsikin ədiwi ḡazura, nuḡanman
ətəjəcimmilnun ədilən uḡiḡkitin.

Ədin asiwi təpuzəḡə, zəmuwkən zəḡə biḡkin.
Asi eja-da əzəḡə ora biḡkin. Təlipti əḡəsi popil
əsiktin ḡunə „surukəl ədidukwi“, nuḡan mənḡitwi
zalitwi əḡkin sururə, aja-wal, əru-wəl bisikin.
Popil, tadék təḡəmər ətəjəcimmilin okin-da
əḡkitin asalə ədālduktin suruwkənə. Hadun
bəjə asijawi budələn təpuḡkin.

Sinḡiməjipcə asikakun timaniduk timanila
fabrikadu, nəktəkittu hawalitcaḡkin. Zuduwi asi
zəptiləjə kalaruzəḡat biḡkin, hutəlwi icətcaḡət
biḡkin, tətigələ silki zəḡat biḡkin. Huḡtu nu-
ḡanḡin bidən acin bicən. Təḡəmər Rossijan
əḡkin kuḡakadila zula, irḡitkicilə sarə.

So ḡorowo asi simulazana ərut bi zəḡkin.
Nuḡan təzəzəḡkin, huḡtu inin əḡətwən ora.
Nuḡan təzəzəḡkin oni-ka popil, tadék ḡuḡəlin
alaguzanawan.

Təḡəmər, bəjasal, popil zalduwar ḡunzəḡ-
kitin: „okin-da tuḡi ozaḡan“. Tar taritwar nu-
ḡartin mər wər ulək kirə. Fabrikal, zəwodil kətət-

məsəl ozaŋkitin. Taril umukāndu hawamnil-
bəjəl, hawamnil-asal kətətməsəl ozaŋkitin. Ha-
wamnil klasstin əŋəsitmər, buɣditmar ozaŋkin.
Hawamnilduk rewolucijaŋmuzaril olzaŋkitin.
Rewolucijaŋmuzaril ajatkuli bidəliwər, sotma-
rit ƣorcazaŋkitin, təgəmərwə nodadawər, bəja-
sal əŋəsiwətin nodadawər. Tala ƣorcandula
bəjəl asalə, asaləwər, əkniləwər, hunilawar iw-
kə-niwkil. Nuŋartin asaldu ulgucənzaŋkitin: „Upkat
hawamnil, dunnəwə hawalzaril ajatmarit bi-
zə-rəktin, sunƣi bidəsun ajatmar ozaŋan. Hawam-
nil, dunnəwə hawalzaril mənƣilduləwər ƣaləl-
dulawər əŋəsiwə zawaraktin, bidətin ajatmar
ozaŋan“. Tar zarin hawamni-asi dunnəwə
hawalzari-asi təgəmərnun, fabrikal ƣuŋəl-
nuntin, kulakilnun, taduk samasəlnun ƣorcazaŋat bi-
ŋkin. Hawamnil, zadaŋil—dunnəwə hawalzaril
əŋəsilitin ƣorcazaŋat biŋkin.

2. Lenin taduk partija hawanatin asal zaritin

Biniwi upkatwan Lenin tatigazəcan, hawam-
nil, dunnəwə hawalzaril inmətin saldawi,
hawamni-asi inmən saldawi. Bini upkatwan
nuŋan ƣorcazəcan, asi inmən ajaŋildawi.

Lenin huŋtulduk ajatmarit sacan, ekun tar
asi, ekunma upkattu iləldu nuŋan ozaran. Nu-
ŋan saŋkin, asi acin bisikin, asadi bələgə acin
bisikin, awadi-wal hawa ətəmcən owra. Fab-

rikaja əḡət hawaliwkanə, həgdijə awduja əḡət
zawucara. Kusindu əḡət dawdira. Əḡət rewo-
lucijaja ora. Upkattu asi bələgən gələwzərən.
Tar zarin Lenin alaguzacan, asiwa bəjənun urət
owka, nuḡandun awaditanəjə hawajə buḡnəwkə.

Hunil alaguwzara.

Oktabrḡi rewolucijan əmərəkin, hawamnil
bajasal əḡəsiwətin nodarə. Hawamnil, dunnəwə
hawalzaril kommunistti partija nuḡnigəduḡ,
Leninzi ḡoramnitazənəl ḡuḡəldukwər fabrikal-
wa, zawodilwa tagdisina. Dunnəḡicilduk baja-
salduk dunnəḡmətin gara.

Umnēt upkacin hukusinmurən. Ucālē tirə-
wcāl, bolgicawcal ajat, cumkut billə. Asi tugi-
dē cumku, tinzəri ollan.

Kommunisti partiya gunən: asal bəjənun
urəcil. Bəjə hawalzawki, asi-da hawalzəgə biwki.

Ajicimni-asi ənunzəriwə kuqakanmə ajitcaran.

Asi əwki bəjəduk ərutmərit hawalla. Tarit nu-
ğan tugi-dē bəjəgəcin ajat bigin.

Asi ajatmarit bizədən, sowetti əğəsi asal
zaritin gugərilə itiwcan. Ərgəcir gugəril:

Əwkə asija əğəsitwər mirənmukənə. Nuğan
mənəkən ədijəwi bakəgənazəgə bisin.

Ədinunmi ərut bizəmi, nuğan ədidukwi su-
ruzəgə bisin, ənə gijə-dē hanğuktara. Tugi-dē

hugtudu bəjədu mirənmurən mirəzəŋə biŋi.

Aminin-mal, əninin-məl, akinin-mal, ədin-məl—ŋi-də əŋnəgin nuŋanman təpurə.

Asi aluguwzəŋa idu-kə alaguwmuzaran, tadék ewuna-gu alaguwmuzaran. Nuŋan alaguwzəŋa, hawamni bidəwi, tatigamni-gu, ənunzərilə ilələ ajicimni-gu, sawka-gu, uŋkildimni-gu bidəwi. Asi awaditanəjə bəjədijə hawajə hawalzəŋa. Hawalin nuŋandun bəjəgəcinə tamanaja tamanaŋatil.

Sowetti əŋəsi asidu—ənindu sotmarit hiwinzaran. Həlbundu asidu hawajan əjimiliwkəniwkil. Nuŋandun əwkil urgəjə hawajəburə. Dolbo əwkil hawaliwkanə. Zurduli begalduli baldildalan tugi-də zurduli begaldul baldicalan ətəwkəniwkil hawaliwkanzəmi. Tala nuŋan tamana hatagazawki, ənə-wəl hawalzara.

Ələ sowetti əŋəsi asiwa bəjənun urəmkirən. Asalə sowetildula, uŋkildimətkicildulə, tadék huŋtuldulə gosudarstwodildula organizacijaldula ŋinmawkil. Kommunistti partija, tadék sowetti əŋəsi ajat icətcəwkil taril gugərilwə ətəriwətin. Gugərilwə huski ŋənəzərilwə bəjəlwə sowetti uŋkildimətkit uŋkildiwki.

Əsilə upkat hawalzaril asal tillə—sowetti əŋəsi, kommunistti partija əwkil asalwə bolgicawkanə, ucələptiduk əruduk induk əlbəciwkil.

3. Asi sowettidu gorottu

Asidu tinmukitwə burəktin, asiwa bəjənun urēmkirəktin ekun oran? Kətəditin bəjəl gunzəŋkitin: asi moŋnon. Nuŋandun əwkə ajaja hawajə burə. Asi ətən həgdijə hawajə hawalla. Asi ələ sazərən, zuduwi kalaruzadawi, hutəlwi irgittəwi.

Tugi-gu əri bisin?

Əcə tugi bisi.

Əsikən Sowettidu Umunupindu zatəlzi miliosalzi asal bəjəlnun urəcit omaktawa biniwə oldizara. Mittu targacir asal bisi—nuŋarwatin ajalduli hawaldulitin buga upkattun sazərə. Moskwadu bisin girki Krupskaja: Nuŋanman buga upkattun sazərə. Upkat buga hawalzarilin-asal hawalzarilin-bəjəl nuŋanzin səgdənəzərə. Awaditanəldu dunnəldu bizəril bajasal əcəl nuŋanman ajawzərə.

Ucələkəkun digin-zar anŋanil amaski girki Krupskaja hawamnilwa-bəjəl hawamnilwa-asal dukundu alaguzəŋkin; təgəmərnnun, ətəjəcimnilnunun, bajasalnun ŋorcazadatin, alaguzəŋkin. Təgəmərŋi əŋəsin nuŋanman zawacan, Sibirŋilə guləsəgdulə uŋcən. Girki Krupskaja tala-wəl rewolucijaŋiwa hawawə hawalzacan.

Girki Krupskaja Lenin asin, bələmnin bicən. Oktabrŋi rewolucijan ocalan, nuŋan ələkəsməmə omaktalwa hawamnidilwa tatkcilwa olcan. Əsitkən nuŋan kuŋakar alagunmatin nuŋnizərən.

Hawamnildu, tāduk dunnəwə hawalzarildu ta-
ɣiwurwa dukuzaran, gazetaldū, zurnalildū duku-
wurwa dukuzaran. Sowetti əɣəsi nuɣandun ha-
walin Lenin ordenman (saməlkiwan) aniran.

Girki Krupskaja

Gosudarstwo dondun kusiŋ bisikin, kətə
hawalzaril-asal, dunnəwə hawalzaril-asal kusiki-
tulə kusiŋəsinčətīn. Ədəlŋunmər, aknilnunmar
umukəndu nuɣartin sot kusižəcətīn baɣdamal-
nun armijalnun, fabrikal nuɣəlŋuntin, tāduk
bəjasalnun. Gosudarstwo dondun kusiŋ bisi-

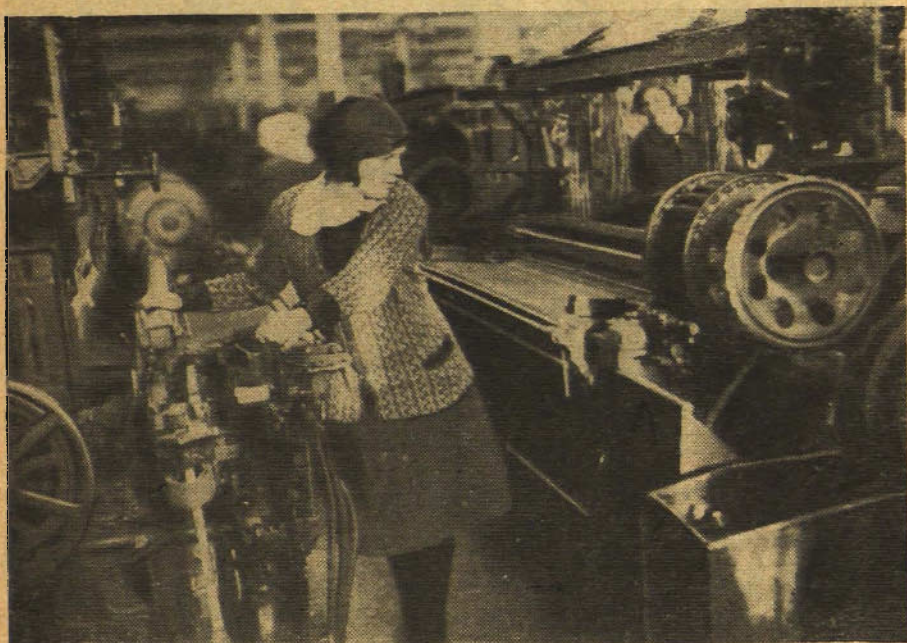
kin, asal hulamalzi armijagirzi, tadék partizani-
zilzi bicētīn. Tadék komandiril-asal ko-
missaril-asal bicētīn. Kətə asal kusindu wawcal,
kətə asal bağdamaldu ɳalmawcal.

Asi pəktirulən.

Bolo 1919 anɳanidu gorottula Petrograttula
bağdama general, gərbiçi Judenic, əməsincən.
Təli hawamnilduk-asal soɳisal multal owcal
bicētīn. Taril multal hawamnildun-bəjəl umu-
kəndu gorotwo əlbəttə. Tikin ər gorot Lenin
gərbiçin gərbiçwən, Leningradit gərbiçiwuwiki.

Kətə asal bəjəlnun urət mitnıdu gosudarstwodut nuğnızərə. Nuğartin mitnı gosudarstwod awaditanəldu organizacijaldun hawalzara. RSFSR-du 200 tısical hələkə asal sowetildu sinmawcal. Asal SSRU sowetilin suglasaldutin.

Asi metallıdu zavottu masınadu hawalzaran

sot hawalızara. Asal RUOK-tu (WCIK-tu) SSRU UOK-tun (CIK-tu) hawalzara.

Zawodıdu, fabrikıdu asal rewolucija acin bıgəsin hawalzarıduktın ilanmanzı kətətmərit hawalzara. Əsıtkən Sowetıdu Umunupıdu acır targacır zavodıl, ıdu-kə asal əcəl hawalzara. İdu-nun asal bəjəlnun urət hawalzara, ənəl eja-wal bəjəlduk ərutmərit ora.

Kətə asal zawodildu awaditanəldu masinaldu hawalzara, huḡtutənələ anḡalə ozanal. Gil partijadidu hawadu nuḡnizərə. Upkacizin zawodit nuḡnizəril-də asal bisi.

Asi omkolwo ozaridu masinatdu hawalsaran.

Ərgəcirduk sowettilduk asalduk hadiwatin mit ulgucənzəḡəl. Tar Walentina Iwanowna **Petrowa**. Petrova əninin fabrikadu hawalcan. Petrova mənin fabrikadu baldiran. 13 anḡanigildukwi nuḡan mənəkən fabrikadu hawalillan. Petrowa kətəməməldu hawamnil umiwurdutin huḡtutikir partijal ḡoramnilwatin dolcatcan.

Amakan nuḡan tillən, bolshevikil tətətəkuli hoktoli hawalzarilwa əlgəzəriwətin. Tarit Fewralḡi rewolucija ocalan, nuḡan kommunisttila partijala irən. Bagdamal kusidil ipkəcimnil Sowetinin əḡəsiniin kusilləktin, nuḡan hulama gwardija multadun dukuwran. Gorodildu, armijadu burduk abullakin, nuḡan guləsəḡdulə uḡiwcə bicən, zəptiləjə bakadawi. Gosudarstwo dondun kusin ətəcələn, Petrowa fabrikalawi mucuran, fabrikadu partijadidu umunupkittu hawalillan. Adiwa-wal anḡanilwa fabrikaduwı hawaliksa, nuḡan alaguwnasincan. Təli 1929 anḡanidu partija nuḡanman həḡditkulə nuḡnizərilə hawala uḡcən, umukən fabrika həḡdiguklən hawaldan. Tikin Petrowa mənəkən həḡdidu fabrikadu nuḡnizərən.

Ge—Klawdija Sewastjanowna **Ukolowa**. Əninin fabrikadu 40 anḡanilwa hawalcan. Klawdija mənəkən zan-diginduk anḡanigildukwi fabrikadu hawalillan. 1920 anḡanidu Ukolowa partijala irən. Amakan ələ partija hawawan hawalillan. Klawdija sə kətəməməwə oran, hawamnil biniwətin ajaḡdawi. Nuḡan upkatwa oran, hawamnildu ajal ḡəril guləl bidətin, ajal kuḡakar irgitkiciltin bidətin. Hawamnil hawawan icətçənəl, nuḡanman sot ajawulla. 1930 anḡanidu partija nuḡanman fabrika həḡdigun bələmnizin oran. Tikin nuḡan tugi-də mənəkən həḡdidu zawottu nuḡnizərən. Tar zawot ajamamat hawalzaran.

Təgəmər bişəsin asi so urgəpcut bişəŋkin. Fəbrikadu gorojo hawaliksa, nuşan ŋan zu-duwi hawaliliŋkin, kalaruliŋkin, tətigələ silki-liŋkin, zujawi cakuliŋkin.

Əsilə sowetti əŋəsi ocalan, fəbrikadu ha-wadi tirgani 7 casil. Əwkə kuşakarnun ha-wanazara. Tirga, asi hawalzarakin, hutəlin kuşakar zudutin, irgitkittutin bişəwkil. Tala kuşakarwə irgicimnil, ajicimnil icətcəwkil. Tala kuşakarwə ulizəwkil, nuşarnuntin əwişəwkil. Əntiltin hawalzawkil, ənəl hiwina.

Təgəmər bişəsin ajaja taŋlana asija əŋət bakara bicən. Sowetti əŋəsi ozaran, upkat hawalzaril asal taŋlasal, dukulasal bidətin. Sowetti əŋəsi tar zarin tatigan acina acinŋikitkarə ozaran, dolboltonodila tatkiçila ozaran. Nuşan asalə tehnikumildula, institutildulə uŋizərən. Amakan Sowettidu Umunupindu taŋzami albazaril asal acir ozalla.

Ucələ asi əŋkin ajat hawalmu bisi. Nuşan bajandu hawaliŋkin. Bajan—hawamnil buləntin. Əsitkən hawamni-asi sarən, sowettidu gosudarstwodu, hawalzaril gosudarstwodutin hawalzariwi. Sarən—ajatmarit hawalilmi mənin, hutəlin-də ajatmarit bişəŋən.

4. Asi sowettidu guləsəgdu.

Guləsəgdu, təgəmər bişəsin, asi gorottu bişərilduk asalduk ərutmərit bişəŋkin. Zadaŋŋi asin, zadaŋŋi hunazin tirganija, dolbonija ha-

walzanal, hata zadanił biŋkitin. Nuŋartin tugi biŋkitin ələ tarikla, bajandu, uradniktu, kupestu, poptu hawalzanal. Tikin guləsəgdu asadi bini huŋtu ocan. Asi kolhogin-da binin ajatmar. Əsilə kolhostu asi əwki eŋarkarə hawalzara. Upkacin nuŋanŋin hawan ajatku bižən.

Kolhos cagilan oni bicən? Asi əŋkin sarə eja-wal ələkəs hawalilmi. Ədiwi hawalan uŋiwkə. Macaləlwi siriksa, kitemala tasiwka. Tirganija kuŋakarnun hawanazawka biŋkin. Žəptilət hurijəwi uliwkə biŋkin. Nən kolhos cagilan əduk kətətmər asadi hawa biŋkin.

Təgəmər biğəsin asi əŋkin tatiwura, dukuwura, gazetala taŋna. Tatigawmi taŋdawi tirgani, məŋun gələwuwkə biŋkitin. Təli asidu tirganin, mənunin acir biŋkitin; nuŋan ənə tatigawrə əmənmuŋkin. Tarawə təgəmərŋil kəluməlin: popil, bajasal sot ajawuŋkitin.

Eda ajawuŋkitin? Əsi tatigawrə ilə tatigawcaduk moŋnonditmar, bajasala ajatmarit dolcaciwki. Əsi tatigawrə əŋkin mənŋiləwi prawolowi sarə. Mənmi on əlbəttəwi əŋkin sarə. Ekun biniwən urgəwzərən əŋkin sarə. Əsilwə tatigawrə ajatmar nuŋnižəmi.

Sowettidu əğəsidu upkacin huŋtuŋiwəcən. Dunnəwə hawalzari-asi binin əjimdimərit oran. Kolhostu bižəri asi binin ajatmarit oran. Kolhos kətəduk zudilduk hawalduk asalwə ətəwkənən hawaliwkanzəmi. Kuŋakarnun aditma-

rit hawanallan. Timaniduk dolboltonolo kuṅakar kuṅakadidu zudu biwkil. Asi zudu aditmarit hawalilcan. Kolhostu macalələ, murisala umukən tigicimni ətəjəciwki. Zəptiləjə upkattu kolhostidu zəpkittu uləzəwkil. Tətigəl umukəndu silkikittu silkiwzawkil.

Əsilə kolhosqıdu asidu hələkə tirgani bisin. Tugi-də kolhostu asi tagigawullən dukuldawi, taṅıldawi. Taṅiwura, gazetala taṅıllan. Bəjəl-nun urət taṅkittula, hulamala onṅandula ṅənəzəllən.

Kətədu kolhozıldu asal həgdugulzi sinmawcal. Nuṅartin upkattun kolhozıdu hawadun nuṅnizərə. Mittu kətə asal sowet həgdigulin, kooperatiwdu nuṅniwun həgdigulin bisi.

Ələkəs dunnəwə hawalzaril-bəjəl ṅələtcəṅkitin, gunnəl: „asal ətərə həgdijə hawajə ora.“ Tikin bərəwrə, esalziwar icərə, asi bəjəduk ərutmər əsin bisi, nuṅan sowettu bəjəgəcin nuṅnizərən, ilələ ajitcaran, tadék partija hawajan hawalzaran.

5. Hawamni-asi binin kapitalistııldu dunnəldu.

On-ka bizərən hawamni-asi, dunnəwə hawalzari-asi kapitalistııldu dunnəldu? Tikin tala hawalzari-asi binin təgəmərıılduk Rossijadukin asi binidukin ərutmərit bisin.

Tikin kapitalistııldu dunnəldu hawalzarııldu hawa acin ocan. Milliosal hawamnil-asal ha-

walə acir girkuzara. Ekuna-da ənəl hawalla, nuğartin zəmunduk buwkil. Hawacil asal tirganidu 10 casila hələkə hawalzara, adikanə hawaliwər gazanal.

Kətə hawalzaril-asal kapitalistjilduk dunnəjilduktin mittulə SSRU-lət əməwətcəwkil. SSRU-du hawa bisin, hawamnil abulitcara. Ədu nuğartin hawajəwər kolobonjowor bakazara. Ədu nuğartin mitji dunnəjit asal-nunin omaktaja ajaja binijə — socializmuja ozara.

Mitjil hawamnil-asalti, dunnəwə hawalzaril-asalti kətəduk hawalzarilduk asalduk kapitalistjildu dunnəjildu bizərilduk dukuwura gawkil. Tarildu dukuwurdu nuğartin ulgucəniwkil mənəjiwər urgəpcuməməwə biniwər. Ər tugi Germanijaduk hawamni-asi girki Wolf dukuzaran: „Zawottu bi nuğunmə anğanilwa hawalzam. Ədiw hawajə acin. Hawalnaziw bi nuğanman, hutəlwi ulizəjətiw. Bu zəmunduk buzərəw. Tirganiwa upkatwan mudu ilitcanal, hawalzaraw. Mundu həlbusəl asal baldidalawər hawaliwkil. Sunjigəcinə ajaja binijə bu nələciğnərəw zalduwar gunzəmi“.

Ər tugi ge hawamni-asi dukuzaran:

„Zəmun, gələn munjilwə ədəlwəwun həruwkəniwkil. Kətə asal ədəsəltin zəmunduk burə. Kətə munjil asal mərwər apkitta. Bu əsiw sarə, on mərwər binidun ozodawər.“

Tikin kapitalistjildu dunnəldu hawalzari asi

so urgəpcuməmət vizərən. Nuḡan əḡnərən tugi bimirə simulazana. Bəjəlnun umukəndu nuḡan bolgicazarilnunmar ḡorcazaran. Nuḡar-nuntin umukəndu asal ətəwkil hawalzami, tuliski juwkil, ajali biniliwər ḡorcazadawər. Amakan kapitalistḡil dunnəl asitin mitḡi hawamni-asi binigacin gazaḡan, tugi-də vizəḡəḡ. Əmə-zəḡəḡ targacin tirgani, upkattu sowetti əḡəsi ozaḡan.

6. Əsikəkən eja ozaḡatin hawamni-asi, dunnəwə hawalzari-asi.

Anḡani amaski Sowetti Umunupin hawalzarilin tunḡadu anḡanildu omacinmar (pʒatilet-kawar) ətəriwən icətcətin. Ələkəsiptiwə tunḡadu anḡanildu omacinmar hawalzaril digindu anḡanildu ətəcətin.

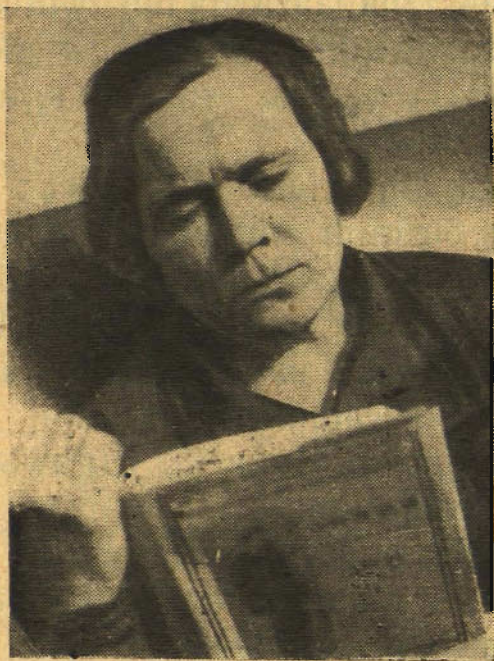
Tikin hawamnil-bəjəl hawamnil-asal, kolhogir-bəjəl, kolhogir-asal geptiwa tunḡadu anḡanildu omacinmar olcatin.

Eja hawalḡatin hawamni-asi, kolhogin-asi tikin?

Ələkəsməmə hawamni-asi upkattu udarnikit—gukcanzarit biḡət̄in. Omakta omacin gələw-kəriwən omi, fabrikal, zawodil kətəjə huḡtutizirə anḡalə hawalḡatitin. Kətə anḡal owraktin, tar ḡan əsin ələkin bisi. Nuḡartin kətə-wəl bimi, ajakakur biḡət̄itin. Əsi upkat hawanḡatitin, ajatmarit hawaldawər.

Dunnəwə hawalzari-asi tugi-də gukcanzarit

biḡētīn. Nuḡan kolhoswo mannirilin ḡorca-
zaḡatin. Nuḡan ḡorcazaḡatin, nəktəkiçildu kə-
tətməsəl burdukmal cukal baldidatin. Nuḡan
icətcəḡētīn, upkat kolhogir təzət hawaldatin.
Dunnəwə hawalzari-asi upkatwa ajatkulwa hə-
rəkət biçərilwə asalwə kolhostula iwuḡētīn,

Asi Lenin tatigawan alaguwsaran.

nuḡardutin tiliwkənçənə, umunupkiwcədu ha-
wadu aja biçiwən. Upkat hərəkət biçəril girki
Stalin gunnəlwən saḡatitin. Girki Stalin gun-
cən: kolhos acindun asi wəjəduk okin-da hə-
ḡuldu ḡaraldu biçəḡən. Ələ kolhostu nuḡan
wəjənun urət ozaḡan. Ələ kolhostu asidu ələwə
tinmukitwə buçəḡētīn.

Asal zoncagatitin, sowettidu əjəsidi omak-tawa biniwə so urgəpcu ozami. Sowettidu əjəsidi kətə buləsəlin nuğannunin ğorcazaril bisi. Bajan, spekulant, pop, fabrika nuğən bicə, dunnəjici bajan — nuğartin upkat mi-tjiwə socialisttiwa okitwat olgassazawkil. Nuğartin zawodila, fabrikala lurgiwutçəwkil, masinala sukcazawkil. Nuğartin ajatkumamala, təzətkuməmələ partija, sowetti əjəsi hawamnilwan wawkil.

Asi zoncagatin klass buləsəlwən bizəriwətin. Nuğan tarilnun somamat ğorcağatin.

Mitji dunnəjit cagidədu sowetti əjəsi buləsəlin bisi. Upkat cagidədu bizəril fabrikal nuğəlin, dunnəjicil bajasal, kusidil ipkəcimnil, popil əwkil hawamnil, dunnəwə halwazaril əjəsiwətin ajawra. Nuğartin itigawzawkil Sowettinun Umunupinnun kusildəwər. Hawalzari asi kusindulə itigar biğətin. Nuğan ajat sağatin pəktirudəwi, hujəğənəwriwə ətəjəttəwi, hulamadu armijadu bələdəwi.

Kulakil bajasal, fabrikal nuğəltin, popil upkatwan ucələptitki horolisinmuwkassəwkil. Nən zadənil bajasaldu hawalilzadatin. Nən bajasal ewa-da ənəl ora, ajat bizədətətin. Hawamnil-asal, dunnəwə hawalzaril-asal okin-da əzəğətətin ucələptitki horolisinmuwkanə.

Sowetti Umunupin hawamnilin əwkil kusimurə. Nuğartin əwkil huğtul dunnəl hawalzarilnun kusimurə. Kusin orakin, kapitalistil mitwə

kusiliwkānəktin, SSRU hawalzarilin, buga
upkacin hawalzarilin Sowettiwa Umunupinmə
əlbəciizəḡət̄in. Asal tugi-də buləsəlnunmər ku-
silzəḡət̄in. Nuḡartin mənḡiliwər omaktali vini-
liwər ḡorcalzəḡatin.

Omaktal turāsəl.

В

vəgəmi — — примириться
vuga — мир, вся земля
vugdi — великий; смелый

Г

gazumi — следовать
gosudarstwo donduŋ kusin —
гражданская война
gugər, zakon — закон

Н

hawapami, hiwinzami — бес-
покоиться, заботиться
həruwkəmi — приводить вотча-
яние
hulama armijagin — красно-
армеец
huri — семья

Ј

jəŋgimi — наказать

К

kitema — луг

М

macalə — корова
multa — отряд
mussəpə acin — забитый, без-
защитный

Н

ŋalmawca — замученный
pəktə, pəktəkit — пашня

Р

partizan — партизан
prowo — право

С

səgdənəmi — гордиться
simulazana — молча
singiməjircu — бедный, жал-
кий
surəgzəmi — издеваться

Т

tasmi — угнать
tumiti — курица, петух
turəciwun — пословица

FİLOL. UN FILOS.
FAKULTÄTES
BIBLIOTĒKA

1954-1955
1956-1957
1958-1959
1960-1961